

Allah'ın emri mi, Cennet arzusu mu?

Ahmet Bey: “İbadetlerimizi yaparken Allah'ın emri diyerek mi yapalım, yoksa cennete gitmek gibi bir amaç ile mi yapalım?”

“İhlâs, yapılan ibâdetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır. Eğer başka bir hikmet ve bir fayda ibâdete illet gösterilse, o ibâdet bâtıldır. Faydalar, hikmetler yalnız müreccih (tercih sebebi) olabilirler; illet (ana sebep) olamazlar.”¹

Risâle-i Nûr'da ihlâs böyle tanımlanır ve Cenâb-ı Hakk'ın rızâsının ancak ihlâs ile kazanılacağı² beyan edilir. Demek, ibâdet yalnız emredildiği için yapılmalıdır. Başka bir hikmet ve fayda ibâdetimize “ana sebep” olmamalıdır.

Yalnız; hikmet ve faydaların ibâdetimize “müreccih”, yani tercih sebebi olmasında bir zarar söz konusu olmaz. Öyleyse ana sebep saymamak kaydıyla ibâdetimizin âhirette fayda sağlamasını isteyebiliriz. İbadetimizden sonra Cenâb-ı Allah'tan Cenneti isteyebiliriz. Âhiret yurdu tevhid dâiresi olduğundan, âhiret saadetini düşünerek gayrete gelip ibâdet yapmakta bir sakınca yoktur. Bunda ihlâsa aykırılık aramaya gerek de yoktur.

Fakat, âhiret saadeti ibâdetimize ana sebep olur ve Allah rızâsını kazanma niyetinin önüne geçerse, bundan ihlâsımız elbette yara alır. Çünkü biz her şeyden önce Allah'ın kuluyuz, Allah'ın rızâsını kazanmakla mükellefiz. Üstad Bedüzzaman Hazretlerinin ifâdesiyle Kur'ân'dan ders alan bir mü'min, tam bir kuldur. Fakat en büyük mahlûkata bile boyun eğmeyen ve Cennet gibi en büyük bir menfaati bile ibâdetine gâye kabul etmeyen izzet sahibi bir kuldur.³

Kur'ân-ı Kerîm, “Ey insanlar! Rabbinize ibâdet ediniz!” emriyle insanları ibâdete dâvet ediyor. Bu çağrıya hâl diliyle, “Ne için ibâdet yapalım?” diye sorulan soruyu, yine Kur'ân-ı Kerîm: “Çünkü sizi yaratan Rabbinizdir” diye cevaplandırıyor.⁴ Böylece bizzat Kur'ân, Rabbinizin bizi yaratmış olmasını Rabbinize ibâdet yapmamız için yeterli sebep sayıyor. Âyetin sonundaki, “Böylece takvâyâ erişmeniz mümkün olur” cümlesi ise, ibâdetimiz için bir netice bildiriyor. Bu âyete göre ibâdetimizin neticesi,

takvâya erişmektir. Cennete ulaşmak veya âhiretteki tükenmez nimetlere kavuşmak ise Allah'ın dilerse lütfudur.

Esasen, Allah için yaşamak, Allah için var olmak bizim yaratılış gayemizdir. Nitekim bir musîbete uğradığımızda söylememiz sünnet olan: “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn” (Biz Allah için varız ve Allah'a döneceğiz) 5 âyeti de bize ne için yaşıyor olduğumuzun resmini net biçimde çizer. Allah için yaşayan, elbette yalnız Allah için ibâdet yapar.

Yukarıdaki âyetin tefsîrini yapan Üstad Bedüzzaman Hazretleri, âyette “takvâ”nın ibâdete yeterli bir hedef olarak gösterilmesi üzerinde önemle durur. Bedüzzaman'a göre, âyetten anlıyoruz ki, ibâdet ancak ihlâs ile ibâdettir. İbâdet, başka bir şeye (Meselâ dünyaya olmadığı gibi, Cennete ve âhiret saadetine dahi) vesîle olması gayesiyle yapılmaz. İbâdet vesîle değil; varılacak gâyedir. İbâdet maksûd-u bizzattır, yani yaratılışımızın ulaşmamız gereken tek maksadıdır. İbâdeti, kendisiyle bir şeye ulaşmak niyetiyle yapmıyoruz. İbâdeti sevap kazanmak ve azaptan sakınmak için yapmıyoruz. İbâdeti, yaratılışımızın bir gâyesi olduğu için yapıyoruz, ulaşmamız gereken bir maksat olduğu için yapıyoruz.⁶ İbâdeti yaptığımız zaman, yaratılış maksadımıza ulaştığımız için içimizde bir huzur ve rahatlık hissetmemiz bundandır.

Çünkü biz, Cennete ulaşmak veya âhirette mutlu olmak için değil; ibâdet edelim diye yaratılmışız! Bu gâyemizi, şu âyet de çok net açıklar: “Ben cinleri ve insanları Bana ibâdet yapsınlar diye yarattım.”⁷

Bedüzzaman Hazretleri ibâdetin, gelecek mükâfâtların bir ön adımı değil; geçmiş nimetlerin bir neticesi olduğunu bildiriyor. Öyle ki, Bedüzzaman'a göre, biz ücretimizi önceden almışız. Öyleyse bu gün, bundan önce aldığımız ücreti hak etmek için, hizmetle ve ibâdetle mükellefiz.

Bundan önce aldığımız ücretleri Bedüzzaman şöyle sıralar:

1- Mutlak şer olan yokluktan, mutlak hayır olan varlık alanına çıkışımız başlı başına bir peşin ücrettir.

2- Bize iştihali bir mîde veren Cenâb-ı Hakk'ın, Rezzâk ismiyle dünyayı bir nimet sofrası biçiminde donatması ve bütün nimetleri önümüze dizmesi ikinci bir büyük peşin ücrettir.

3- Sonra Cenâb-ı Hakkın, bize gâyet duygulu ve duyarlı bir hayat vermiş olması ve hayat midesinin göz, kulak, dil, burun ve akıl gibi duygu ellerinin önüne de dünya kadar geniş bir istifade sahası açması bir başka büyük peşin ücrettir.

4- Sonra Cenâb-ı Hakk'ın, mânevî bir çok rızık ve nimet isteyen insanlığı bize vermesi ve insanlığın önüne de varlıkların dış ve iç yüzlerini anlamaya kâbiliyetli aklın eli yetişecek derecede, görünen görünmeyen bütün âlemleri kapsayacak kadar geniş bir nimet ve istifade sahası açması bir başka yüksek peşin ücrettir.

5- Sonra Cenâb-ı Hakkın, hadsiz nimetleri isteyip, hadsiz rahmet meyveleriyle beslenen ve "insaniyet-i kübrâ" olan İslâmiyet'i ve îmânı bize vermesi ve bizi Müslüman kılması, böylece dünya ve âhiret dâiresi ile birlikte Allah'ın isimlerini ve mukaddes sıfatlarını da içine alan geniş bir nimet, saadet ve lezzet sofrası bize açmış olması bir diğer yüksek peşin ücrettir.

6- Sonra Cenâb-ı Hakk'ın, îmânın bir nûru olan muhabbeti bize vererek, kalbimizin önüne sonsuz bir nimet, saadet ve lezzet sahası açmış olması bir başka yüksek peşin ücrettir.

Demek Cenâb-ı Hak; 1- Bize hayatı vermekle, cansız bir zerre iken, bizi, duyu organlarıyla donatılmış kapsamlı bir canlılığa, 2- Bize insanlığı vermekle şuurlu bir canlılığa, 3- İslâmiyet'i vermekle ulvî ve nûrânî bir şuura, 4- Allah'ı bilmeyi ve sevmeyi nasip etmekle de çok geniş ve her şeyi kuşatan bir nûra bizi çıkarmıştır.

Bütün bu nimetler, peşin ve yüksek birer ücret olarak önümüzde durmaktadır. Öyle ise, biz ücretimizi almışız! Bu değeri yüksek ücretlere karşılık, yalnız "ibâdet" gibi lezzetli, onurlu, nîmetli, rahatlı ve gâyet hafif bir hizmetle mükellef tutulmuşuz! Buna da tembellik göstermemiz akıl kârı değildir.

Biz bu niyetlerle, Allah'ın tevfik ve hidâyetiyle, inâyet ve yardımıyla, sırf Allah rızâsı için, sırf Allah'ın emrine itaat etmek niyetiyle ibâdetimizi yaparız. Ebedî âhiret yurdunda ise Cenâb-ı Hakk'ın Cennetini, rahmetini ve mağfiretini ibâdetimizin karşılığı olarak değil, Cenâb-ı Hakk'ın fazlından, lütfundan ve merhametinden bekleriz ve umarız.

Dünyada ibâdet yapmamız ne kadar kulluğumuzun bir gereği ise, âhirette-ibâdetimizin karşılığı olarak olmasa da—Cenâb-ı Hakk'ın fazlından ve rahmetinden merhamet ummamız ve Cenneti vermesini beklememiz de bir o kadar kulluğumuzun gereğidir. Kula istemek, O'na vermek yakışır!

Dipnotlar:

1- İşârâtü'l-İ'câz, s. 142.

2- Lem'alar, s. 156.

3- Sözler, s. 122.

4- Bakara Sûresi: 21.

5- Bakara Sûresi: 156.

6- İşârâtü'l-İ'câz, s.154.

7- Zâriyât Sûresi: 56.